



MINISTERUL AGRICULTURII
ȘI INDUSTRIEI ALIMENTARE
AL REPUBLICII MOLDOVA

RAPORT

**al Ministerului Agriculturii Și Industrii Alimentare
privind realizările aferente implementării PAG 2021-2022
în perioada anului 2022 și
prioritățile setate pentru 2023**

CHIȘINĂU 2023

I. Informații generale cu privire la situația în domeniu:

Anul agricol 2022 a cumulat o serie de contexte nefavorabile pentru dezvoltarea domeniului agroindustrial din Republica Moldova printre care se regăsesc tensiunile armate din regiune, criza fertilizanților și a produselor petroliere, condițiile climatice nefavorabile - cu impact fără precedent asupra economiei naționale, aprofundând problemele existente pe segmentul agroalimentar și aducând în prim plan problema securității alimentare.

Astfel au fost resimțite repercusiuni puternice asupra pieței agricole din regiune precum: creșterea vertiginoasă a prețurilor, pe fundalul diminuării producției; sporirea costurilor pentru inputurile agricole, cu impact negativ asupra randamentului producției agricole; afectarea căilor logistice aferente exportului de produse agroalimentare, fiind blocat accesul spre țările importatoare, periclitând astfel respectarea obligațiilor contractuale, dar și achitarea tranșelor la creditele bancare, etc.

Potrivit informației prezentate de către Direcțiile raionale agricultură și alimentație, la data de 01.06.2022 erau înregistrate 1302269 ha de teren agricol dintre care 67686,9 ha de teren agricol neprelucrat.

Potrivit datelor prezentate de către Biroul Național de Statistică, producția globală agricolă în gospodăriile de toate categoriile (întreprinderile agricole, gospodăriile țărănești (de fermier) și gospodăriile populației) în anul 2022, conform estimărilor preliminare, a marcat 70,2% (în prețuri comparabile) față de anul 2021. Micșorarea producției globale agricole a fost determinată de scăderea producției vegetale cu 36,8% și a producției animaliere - cu 2,6%.

În anul 2022 ponderea producției vegetale față de totalul producției agricole a constituit 72% (în anul 2021 - 80%) în timp ce ponderea producției animaliere reprezintă 28% (în anul 2021 - 20%).

Recolta anului 2022 se caracterizează prin micșorarea față de anul 2021 a volumului cerealelor și leguminoaselor boabe cu 63,1% (din ele a porumbului pentru boabe - cu 74,8%, a grâului - cu 45,6%, a leguminoaselor pentru boabe - cu 32,5%), a sfeclei de zahăr - cu 49,6%, a soiei - cu 39,0%, a floarei soarelui - cu 35,3%, a fructelor, nucilor și pomușoarelor - cu 26,1%, a cartofilor - cu 21,4%. Totodată, s-a majorat recolta legumelor - cu 10,3% și strugurilor - cu 7,6%.

În anul 2022 întreprinderile agricole au produs partea principală a volumului de sfeclă de zahăr - 94,4%, rapiță - 88,8%, cereale și leguminoase pentru boabe (fără porumb) - 76,4%, floarea soarelui - 71,3%, tutun - 69,9%, soia - 54,6%. Totodată, 95,8% din volumul total de culturi bostănoase, 92,1% - de cartofi, 82,8% - de legume, 65,4% - de struguri, 62,4% - de fructe, nuci și pomușoare și 55,7% - de porumb pentru boabe au fost produse de gospodăriile populației și gospodăriile țărănești (de fermier).

De altfel și tendința de dezvoltare a sectorului zootehnic în anul 2022 se caracterizează printr-o descreștere în comparație cu anul 2021, așa încât, în anul 2022 față de anul 2021, în gospodăriile de toate categoriile s-a constatat scăderea producției de lapte cu 10,3% și a producției (creșterii) animalelor (în greutate vie) - cu 2,4%, iar producția de ouă a crescut cu 5,9%. Efectivele de animale, în mare parte au rămas la același nivel al anului 2021, înregistrând devieri minore. Efectivul de bovine s-a majorat cu 2,0%, la fel ca și efectivul de vaci mulgătoare cu 2,3%. Efectivul de porcine s-a diminuat cu 1,9%, iar cel de ovine și caprine nu a suferit schimbări, micșorându-se cu doar 0,3%. O diminuare mai esențială a efectivului de animale a fost resimțită la păsări, acesta diminuându-se cu 10,2% față de anul 2021. Această involuție însă, este determinată de descreșterea mai pronunțată a producerii în gospodăriile casnice. Anume în această categorie de gospodării a fost înregistrată diminuarea producției de lapte cu 12,8% și a producției (creșterii) animalelor (în greutate vie) - cu 7,1%, a producției de ouă cu 1,1%. Efectivele de animale în gospodăriile casnice s-au diminuat înregistrând următoarele valori: efectivul de bovine - cu 4,4%, efectivul de vaci - cu 6,6%, efectivul de porcine - cu 4,7%, efectivul de ovine și caprine - cu 2,2%.

De cealaltă parte, datorită politicilor sectoriale țintite și continue și sprijinului din partea statului prin intermediul Fondului Național de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural, situația din sectorul exploatațiilor autorizate, înregistrează o tendință extrem de pozitivă, fiind înregistrate creșteri practic la toți indicatorii monitorizați. În acest sens, producția de lapte în aceste gospodării a crescut cu 13,2%, producția (creșterii) animalelor (în greutate vie) – cu 1,8%, producția de ouă – cu 16,0%. Efectivele de animale în exploatațiile autorizate s-au majorat semnificativ și anume: efectivul de bovine – cu 30,3%, efectivul de vaci – cu 92,7%, efectivul de ovine și caprine – cu 56,3%, efectivul de porcine – a rămas exact la nivelul anului 2021.

Menționăm faptul că, datele prezentate de către Biroul Național de Statistică sunt preliminare, iar analiza situației în baza datelor definitive ar putea reflecta o situație mai pozitivă în exploatațiile zootehnice autorizate.

Unicul sector agroindustrial cu întregul lanț valoric situat în țară și contribuind implicit la alte industrii, precum turismul, industriile creative, producătoare de sticlă, etc. rămâne a fi sectorul vitivinicol.

La finalul anului 2022, plantațiile de viță de vie ocupau 7% din totalul terenurilor agricole și 3,8% din suprafața totală a țării. Din cauza ritmurilor lente de plantare/renovare a plantațiilor viticole, suprafața acestora în gospodăriile producție marfă se micșorează anual. În perioada 2020-2022, suprafața s-a diminuat, în mediu, cu peste 2 mii hectare/an, pe când s-au plantat, în mediu 1,2 ha/an.

Anul viticol 2022 a fost un an complicat pentru vița de vie: condițiile climatice nefavorabile din perioada de vegetație a viței de vie (ploi frecvente și abundente, temperaturi mai scăzute față de cele medii anuale, căderi de grindină) și afectării plantațiilor viticole de boli (mană, făinare, antracnoză, bacterioze, etc.).

Conform datelor Biroului Național de Statistică, producția globală de struguri din campania de recoltare 2022, a fost de 528 mii tone (față de 491 mii tone în anul precedent) - creștere de cca 7%, cu recolta medie la hectar de cca 50 quintale (sau 5 tone) față de 45 q/ha în anul 2021. Inclusiv, struguri pentru masă cca 100 mii tone (78 mii tone în anul 2021). La procesare fiind direcționate (conform declarațiilor prezentate la data de 10 februarie 2023) 276 mii tone de struguri din care s-au produs 19 mil dal de vin materie primă (în anul 2021 au fost prelucrate 491 mii tone și produse 17 mii dal vin materie primă).

În anul 2022, calitatea produselor vitivinicole au fost apreciată pe plan internațional cu 926 distincții, dintre care 530 sun medalii de aur.

În anul 2022 strugurii au fost exportați în 27 țări ale lumii iar producția vitivinicolă a fost exportat în 71 de țări ale lumii. Din cele 27 de țări, Top-8 reprezintă 71% din cantitatea exportată și 74% din valoarea strugurilor exportați (România, Federația Rusă, Kazahstan, Ucraina, Belarus, Polonia, Irak, Mongolia) iar din cele 71 de țări în care s-au exportat produsele vitivinicole, Top 10-țări reprezintă 89% din valoarea produselor exportate și 88% din volumul exportat (Belarus, Georgia, România, Cehia, Ucraina, Marea Britanie, Polonia, Federația Rusă, China, SUA).

În mediu, pe ultimii trei ani, producție vitivinicolă s-a exportat în valoare totală de cca 200 mil \$SUA/an (vitivinicolă – 161, iar struguri în valoare de cca 37 mil \$SUA/an).

II. Informații privind gradul de realizare a obiectivelor și evoluția indicatorilor de progres stabiliți pentru fiecare capitol din PAG 2021-2022

Din totalul de 39 de acțiuni planificate pentru domeniul agricultură și dezvoltare rurală, pe parcursul anului 2022 au fost realizate 17 acțiuni în timp ce 21 de acțiuni sunt în proces de realizare cu transfer pentru anul 2023. În același context se comunică o singură acțiune neinițiată și respectiv nerealizată.

Din 39 de acțiuni planificate pentru anul 2022, 37 au constituit acte normative dintre care 14 au fost aprobate iar 19 sunt în proces de elaborare, 1 transmis spre înregistrare în ședința Secretarilor Generali. În proces de reavizare – 1, transmis spre aprobare – 1, iar neinițiată 1.

III. Rezultate majore obținute în anul 2022 în domeniu, urmare implementării acțiunilor din PAG 2021-2022, inclusiv a acțiunilor neplanificate, dar realizate

Divizate pe sub sectoare care intră în competența de activitate a Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare (MAIA) au fost elaborate și aprobate mai multe acte normative ce vor aduce un impact scontat supra sectoarelor conexe domeniului agroalimentar.

❖ Consolidarea cadrului de planificare strategică

- Elaborarea proiectului Strategiei Naționale pentru Dezvoltare Agricolă și Rurală pentru anii 2023-2030 număr unic 864/MAIA/2022. Acesta a fost definitivat, consultat și ajustat la rigorile și standardele de profil, fiind prezentat spre aprobare.
- A fost aprobată HG nr. 775/2022 privind Strategia Securității Alimentare a Republicii Moldova pentru anii 2023-2030.

❖ Securitatea alimentară

- Elaborarea Programului de reziliență economică pentru perioada 2022-2023, dar și a propunerilor de macro-asistență pentru implementarea acestuia aferente Pilonului Securitatea alimentară.
- Aprobarea HG nr. 472/2022 pentru aprobarea Regulamentului privind modul de repartizare din mijloacele FNDAMR a surselor financiare în mărime de 320 mln lei pentru compensarea accizei la motorina utilizată de producătorii agricoli în anul 2022. Compensarea accizei la motorină a fost în valoare de **115,0 mil. lei** pentru **3871 de cereri depuse** de producătorii agricoli. Sistarea temporară a exportului de produse strategice, precum: grâu, făină de grâu și zahăr, ceea ce a permis asigurarea integrală a securității alimentare a țării până la roada nouă, în contextul fluxului migrațional și a cererii sporite pentru produse alimentare. În vederea asigurării necondiționate a securității alimentare a țării, pe diferite produse strategice e nevoie de date/volume/stocuri exacte, care la moment se fac deductibil, în baza informațiilor statistice și nu prezintă o veridicitate sporită. În context, Guvernul a decis obligarea agenților/operatorilor economici (pe perioada stării de urgență), de a prezenta date justificative privind stocurile produselor agroalimentare strategice, lista cărora a fost elaborată de Minister.
- În contextul restricțiilor cantitative temporare la exportul de îngrășăminte - introduse de Federația Rusă și condiționarea unui deficit național în acest sens, Ministerul a inițiat un dialog bilateral solid cu autoritățile de profil azere, în vederea importului/achiziționării de îngrășămintele minerale. În context, în perioada februarie 2021- mai 2022, din Republica Azerbaidjan, au fost importate circa 7000 tone de fertilizanți pentru desfășurarea calitativă și în termene a lucrărilor agricole de sezon.

- În scopul asigurării producătorilor agricoli cu produse calitative și inofensive pentru protecția culturilor agricole, Consiliul Republican Interdepartamental, în anul 2022 a aprobat și înregistrat în Registrul de Stat - 113 produse de uz fitosanitar și 3 tipuri de fertilizanți dintre care 71 de denumiri comerciale, permise pentru utilizare în Republica Moldova.
- Având în vedere creșterea accelerată a prețurilor de consum pentru anumite tipuri de produse, la inițiativa MAIA s-a impus o intervenție din partea statului prin Dispoziția Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova nr. 21 din 18 mai 2022, se restituie la solicitare TVA la exportul de ulei de floarea soarelui
- În vederea asigurării bunăstării și siguranței consumatorilor a fost extinsă lista produselor social importante, pentru care la vânzare se aplică un adaos comercial limitat, permițând astfel, protejarea consumului și stabilizarea/plafonarea prețului de comercializare a produselor sus-citate (ulei dezodorizat, carne de porc, carne de pasăre, pește congelat, zahăr din sfeclă, paste, ouă, cartofi, ceapă, varză albă, morcov și sfeclă roșie în stare proaspătă).
- În vederea penetrării de noi piețe alternative pentru produsele autohtone, pe fundalul blocajului logistic spre piețele estice, Ministerul de comun cu autoritățile de profil din țară și de peste hotare a întreprins un șir de activități.
 - Aprofundarea dialogului cu Asociația Marilor Rețele Comerciale din România, privind sporirea interacțiunii dintre producătorii, procesatorii agricoli și rețelele comerciale de pe ambele maluri ale Prutului.
 - Inițierea consultărilor cu Republica Arabă Egipt, în vederea liberalizării exporturilor de mere și fructe uscate din Moldova și a importului de citrice din această țară.
 - Consolidarea raporturilor comerciale moldo-germane și sprijinirea celor 12 companii producătoare și exportatoare de fructe proaspete din RM - participante la expoziția „Fruit Logistica” din Berlin.
 - A fost elaborat (cu suportul proiectului Agricultura Performantă în Moldova, finanțat de USAID), un Regulament privind asigurarea instituțiilor de învățământ preșcolar și școlar cu fructe autohtone, în special mere. Actualmente, realizarea acestei acțiuni a fost preluată pentru a fi finalizată de către Ministerul Educației și Cercetării.
 - Crearea unui grup de lucru interinstituțional în scopul elaborării unui Plan de acțiuni privind promovarea și comercializarea produselor agroalimentare pe piețele externe cu accent pe identificarea potențialelor piețe de desfacere. În context, cu sprijinul asociațiilor de profil, a fost efectuată cartografierea ofertelor de produse agroalimentare pentru export (tipul de produs, modalitățile de transportare, certificările de siguranță, volumele disponibile), fiind ulterior diseminată cu sprijinul reprezentanțelor diplomatice din afara țării.
 - Purtarea negocierilor aferente Acordului de Comerț Liber dintre RM și statele membre EFTA, privind diversificarea piețelor de desfacere pentru produsele moldovenești, prin liberalizarea comerțului și eliminarea barierei tarifare și netarifare în raport cu țările semnatare.
 - Sporirea temporară a accesului pe piața UE și dublarea cantității fără taxe vamale pentru 7 produse agricole din RM, ale căror export nu era complet liberalizat (prune, struguri de masă, mere, roșii, usturoi, cireșe și suc de struguri).

❖ Sectorul zootehnic și sectorul sanitar-veterinar

- A fost adoptată Legea zootehniei nr. 213/2022. Aceasta transpune Regulamentul (UE) 2016/1012 al Parlamentului European, Transpune Directivele 89/608/CEE și 90/425/CEE.
- A fost adoptată Legea nr. 154/2022 privind modificarea Legii apiculturii nr. 70/2006, în vederea soluționării problemei intoxicării albinelor, prin utilizarea unei aplicații web, drept

instrument de comunicare și informare reciprocă a producătorilor agricoli și apicultorilor privind tratarea terenurilor agricole și amplasarea stupinelor.

- A fost aprobată HG nr. 110/2022 cu privire la modificarea unor HG, ce va exclude riscul plasării pe piață a produselor alimentare periculoase și necalitative, apariția diferitor boli și toxiinfecții alimentare, va spori competitivitatea produselor alimentare de origine animală și va oferi posibilitatea de a obține dreptul de export a acestor produse asigurând inofensivitatea și calitatea conform cerințelor UE.
- A fost aprobată HG nr. 11/2022 cu privire la aprobarea Normei sanitar-veterinare privind subprodusele de origine animală și produsele derivate care nu sunt destinate consumului uman, menită să instituie un sistem de gestionare a acestora, prin reglementarea funcționării instalațiilor de incinerare, metodele de prelucrare standard și alternative, transformarea subproduselor de origine animală și a produselor derivate în biogaz și compost; colectarea, exportul, tranzitul și trasabilitatea acestora, producerea materiilor prime furajere, a îngrășămintelor organice, etc.
- A fost aprobată HG nr. 274/ 2022 ce vizează proiectul de lege cu privire la zootehnie, în vederea armonizării legislației naționale cu directivele Uniunii Europene privind condițiile zootehnice și genealogice aplicabile animalelor de reproducție de rasă pură, porcilor de reproducție hibridi și materialului germinativ provenit de la acestea, precum și comerțului cu acestea și introducerii lor în Uniunea Europeană.
- A fost aprobată HG nr. 791/2022 cu privire la instituirea și aprobarea Conceptului Sistemului informațional integrat „e-ANSA” care urmează să digitalizeze procesele de business ale Agenției în vederea asigurării trasabilității pe întreg lanțul alimentar după principiul „de la fermă la furculiță” și să gestioneze eficient datele aferente domeniului de siguranță a alimentelor.

❖ Sectorul vegetal

- A fost aprobată HG nr. 32/2022 privind aprobarea Listei fructelor și legumelor proaspete supuse controlului de conformitate cu cerințele de calitate pentru fructe și legume proaspete și modificarea HG nr. 929/2009 cu privire la aprobarea „Cerințelor de calitate și comercializare pentru fructe și legume proaspete”, în vederea punerii în aplicare a cadrului normativ privind controlul conformității, calității și comercializării fructelor și legumelor proaspete.
- A fost aprobată HG nr. 730/200 pentru aprobarea cerințelor privind admiterea și comercializarea semințelor soiurilor locale/varietăților primitive și agricole adaptate la condițiile locale și a soiurilor de legume care sunt amenințate de eroziune genetică.
- A fost aprobată HG nr. 472/2022 cu privire la modificarea HG nr. 275/2022 pentru aprobarea Regulamentului privind modul de repartizare a mijloacelor Fondului național de dezvoltare a agriculturii și mediului rural pentru compensarea parțială a accizelor la motorina utilizată de producătorii agricoli în anul 2022, unde s-a stabilit de a compensa acciza la motorină utilizată în agricultură, în cuantum de 100% din cota stabilită pentru anul 2022 sau 2 980 lei per tonă – pentru întreprinderile micro, mici și mijlocii, inclusiv fermele zootehnice. În acest sens, pentru anul 2022 au fost alocate 320 mil lei.
- La inițiativa MAIA, prin Dispoziția CSE nr. 38 din 29 septembrie 2022, achitarea impozitului pentru bunuri imobile/impozitul funciar a fost amânat cu două luni, până la 25 noiembrie 2022.
- A fost aprobată HG nr. 906/2022 cu privire la aprobarea proiectului de lege privind producția agroalimentară ecologică și etichetarea produselor ecologice.
- A fost aprobată HG nr. 263/2022 pentru modificarea Regulamentului cu privire la modul de casare și defrișare a plantațiilor perene, aprobat prin HG nr. 705/1995, prin care a fost simplificată procedura de casare și defrișare a plantațiilor multianuale.

❖ Sectorul vitivinicol

- A fost adoptată Legea nr. 77/2022 privind modificarea Legii nr. 1100/2000 cu privire la fabricarea și circulația alcoolului etilic și al producției alcoolice, în vederea asigurării transparenței și trasabilității în activitatea sectorului alcoolului etilic și al băuturilor.
- A fost aprobată HG nr. 697/2022 cu privire la modificarea HG nr. 975/2016 privind gestionarea mărcilor proprietate a statului pentru producția alcoolică.
- A fost aprobată HG nr. 296/2022 pentru modificarea HG nr. 356/2015 cu privire la aprobarea Reglementării tehnice „Organizarea pieței vitivinicole” privind producerea, etichetarea și comercializarea vinurilor dezalcoolizate, urmare a creșterii cererii pe piață a vinurilor dezalcoolizate și din necesitatea de a oferi consumatorului produse sigure și de calitate, conform standardelor și normelor comunitare.
- A fost aprobată HG nr. 263/2022 pentru modificarea Regulamentului cu privire la modul de casare și defrișare a plantațiilor perene, aprobat prin HG nr. 705/1995, ce simplifică procedurile aferente casării și defrișării plantațiilor perene (cu excepția plantațiilor viticole), prin reglementarea unor proceduri transparente, simplificate și clare. Prevederile vor intensifica procesul de defrișare a plantațiilor perene care nu corespund cerințelor actuale de piață și înființarea plantațiilor noi de livezi intensive și super-intensive, ce vor fi subvenționate din FNDAMR.
- La inițiativa MAIA prin proiectul dispoziției Guvernului nr. 100-d 2022 a fost decernat Marele Premiu pentru merite deosebite în domeniul vitivinicol pe anul 2022.

❖ Îmbunătățiri funciare, fond funciar și hidroameliorații:

- A fost adoptată Legea nr. 139/2022 care vizează modificarea Legii nr. 1308/1997 privind prețul normativ și modul de vânzare-cumpărare a pământului, în vederea facilitării procesului de creare a fâșiilor forestiere de protecție a câmpurilor.
- A fost adoptată Legea nr. 176 din 2022 privind dezvoltarea cadrului normativ pentru eliminarea impedimentelor de ordin juridic și administrativ în vederea dezvoltării sectorului hidroameliorației (irigare/desecare).
- A fost adoptată Legea nr. 344/2022 care vizează modificarea Legii nr. 171/2010 cu privire la asociațiile utilizatorilor de apă pentru irigații care urmărește identificarea soluțiilor de ordin administrativ pentru gestionarea eficientă a sistemelor centralizate de irigare/desecare.
- A fost aprobată HG nr. 625/2022 pentru modificarea Regulamentului cu privire la modul de transmitere, schimbare a destinației și schimb de terenuri, aprobat prin HG nr. 1170/2016 (324/MA1A/2022), în scopul executării Legii nr. 176/2022 și a Legii nr. 237/2022 pentru modificarea Codului funciar nr. 828/1991.
- A fost elaborat și coordonat Proiectul Programului în domeniul irigării (hidroameliorației), pentru anii 2022-2027 cu Cancelaria de Stat (nr. 21-113-3582 din 6.04.2022) și urmează a fi promovat, după aprobarea SNDAR 2023-2030, într-un plan unic de implementare a acesteia.
- A fost elaborat și aprobat prin HG nr. 623/2022 proiectul de hotărâre a Guvernului pentru modificarea Regulamentului privind condițiile și procedura de acordare a subvențiilor în avans pentru proiectele investiționale de îmbunătățiri funciare în scopul asigurării managementului durabil al resurselor de sol pentru anii 2021- 2025, aprobat prin HG nr. 985/2020. Proiectul are drept scop excluderea unor impedimente la implementarea proiectelor investiționale de îmbunătățiri funciare.
- A fost elaborat proiectului noului Cod funciar în vederea creării unui cadru legislativ nou de reglementare a relațiilor funciare adaptat realităților actuale și celor viitoare. Proiectul a fost transmis repetat prin scrisoarea nr. 3443 din 01.12.2022, Cancelariei de Stat pentru

înregistrare în ședința secretarilor generali. A fost discutat la data de 12.01.2023 și la moment se află în proces de avizare.

❖ Sistemul de subvenționare în agricultură

- A fost aprobată HG nr. 226/2022 și majorarea FNDAMR până la 1,75 mlrd lei, fiind:
 - ✓ Extinsă aria de intervenție a subvențiilor;
 - ✓ Îmbunătățit accesul producătorilor agricoli micro și mici, tinerii fermieri, femeile fermiere și migranții reveniți la obținerea subvențiilor;
 - ✓ Stimulată creditarea producătorilor agricoli și implementarea practicilor de eficiență energetică;
 - ✓ Încurajate investițiile efectuate de instituțiile de învățământ și de cercetare-inovare cu profil agricol și de către asociațiile utilizatorilor de apă pentru irigații.
 - ✓ Totodată, accente sporite, inclusive prin majorarea de plafoane, au fost puse pe:
 - Încurajarea asocierii producătorilor agricoli la investițiile efectuate în dezvoltarea infrastructurii post recoltare și procesare;
 - Stimularea investițiilor în sectorul zootehnic pentru producerea laptelui/cărnii, renovarea fermelor și dezvoltarea infrastructurii aferente;
 - Utilajul, echipamentul și instalațiile de producere a energiei regenerabile;
 - Sprijinirea competitivității sectorului vitivinicol;
 - Subvenționarea înființării de plantații multianuale cu soiuri înscrise în cataloagele UE, etc.
- Aprobarea HG nr.277/2022 cu privire la Regulamentul privind acordarea subvențiilor în avans pentru dezvoltarea locală prin implementarea Programului LEADER, din contul alocațiilor prevăzute pentru FNDAMR, în cuantum de până la 5%. Prevederile vor contribui la dezvoltarea economică a teritoriilor acoperite de Grupurile de Acțiune Locală, creșterea nivelului de trai și facilitarea diminuării excluziunii sociale, prin dezvoltarea și implementarea strategiilor de dezvoltare locală.
- În temeiul Legii bugetului de stat pentru anul 2022, Fondul Național de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural (FNDAMR) a constituit 1500 mil. lei, care ulterior a fost majorat cu 17% constituind 1750 mil. lei. La situația din 30 decembrie 2022, Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură a reușit debursarea pe conturile solicitanților de subvenții a 1686,1 mil. lei, dintre care 19,7 mil. lei a fost achitată contribuția statului în Fondul Național al Viei și Vinului. Astfel, sursele financiare ale FNDAMR au fost valorificate în modul următor:
 - *Subvenții post-investiționale - 1253,9 mil. lei (dintre care 755,3 mil. lei constituie restanțele față de cererile fermierilor din anul 2021, în număr de 4792 și suma de 498,6 mil. lei – 2988 cereri ale anului 2022);
 - *Plăți directe per cap de animal (bovine, ovine și caprine) – 150 mil. lei, fiind cu 42% mai mult comparativ cu anul 2021;
 - *Subvenții în avans proiecte start-up – 21,0 mil. lei au fost alocate pentru susținerea proiectelor implementate de tineri și femei fermieri;
 - *Subvenții în avans dezvoltare rurală – 64,9 mil. lei constituie suma alocată pentru implementarea proiectelor ce contribuie la dezvoltarea localității rurale;
 - *Subvenții în avans Programul LEADER – 61,7 mil. lei (dintre care 17,4 mil. lei fiind alocată pentru funcționarea a 37 de Grupuri de Acțiune Locală (GAL) și 44,3 mil. lei pentru susținerea a 435 de proiecte investiționale ce vor contribui la implementarea Strategiei de dezvoltare locală din cadrul a 37 de GAL-uri.
 - *Compensarea accizei la motorină – 115,0 mil. lei au fost debursate pentru 3871 de cereri depuse de producătorii agricoli.

Totodată, în anul 2022, cele mai multe surse financiare au fost direcționate spre subvenții post-investiționale, ceea ce constituie 72% și anume pentru:

- dezvoltarea infrastructurii post-recoltare și procesare ce reflectă 26% din valoarea subvențiilor sau 321 mil. lei;
 - subvenționarea tehnicii și utilajului agricol inclusiv mini-till și no-till, ce ponderează 27% din valoarea subvențiilor sau 340,2 mil lei;
 - dezvoltarea sectorului zootehnic – 10% din valoarea totală a subvențiilor sau 127,4 mil lei;
 - înființarea, modernizarea plantațiilor multianuale și defrișarea celor neproductive - 11% din valoarea totală a subvențiilor sau 141 mil lei;
 - asigurarea riscurilor în agricultură – 60,4 mil. lei sau 5% din valoarea totală a subvențiilor.
- De menționat că, în anul curent, AIPA a recepționat un număr record de 16146 cereri de finanțare, iar valoare totală a subvenției solicitate fiind de cca 2442,2 mil. lei.

❖ **Reformarea structurilor din subordinea Ministerului:**

- În iulie, 2022, prin HG nr. 485 din 13 iulie 2022 Universitatea Agrară de Stat din Moldova a trecut în subordinea Ministerului Educației și Cercetării.
De asemenea, instituțiile de învățământ profesional tehnic cu profil agrar: Centrul de Excelență în Horticultură și Tehnologii Agricole din Țaul; Centrul de Excelență în Viticultură și Vinificație din Chișinău; Colegiul de Medicină Veterinară și Economie Agrară din Brătușeni; Colegiul Tehnic Agricol din Svetlii; Colegiul Tehnic Agricol din Soroca; Colegiul Agroindustrial din Rîșcani; Colegiul Agroindustrial din Ungheni; Colegiul Agroindustrial „Gheorghe Răducan” din Grinăuți.
Acest exercițiu de reorganizare și ajustare a statutelor instituțiilor publice din domeniul cercetării și inovării din sfera de competență a Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare a fost argumentat în scopul valorificării capitalului intelectual și stimulării activității în prestarea serviciilor științifice și de cercetare.
- În proces de modificare este HG nr. 20/2019 cu privire la reorganizarea Instituției Publice „Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură”.

❖ **Realizările MAIA în cooperare cu partenerii de dezvoltare**

- În cadrul Comitetului Interministerial pentru Planificare Strategică (CIPS) din 01 noiembrie 2022 a fost aprobat proiectul „Modernizarea fermelor de creștere a bovinelor de lapte” care va beneficia de finanțare în valoare de 25 milioane de euro din contul creditului de asistență Polonez în sumă de 100,0 mil. euro.
- La finele lunii septembrie s-a desfășurat ședința Consiliului Interministerial de Planificare Strategică (CIPS), în cadrul căreia a fost aprobată lansarea unui nou proiect în agricultură ce va fi finanțat urmare a semnării unui Acord de finanțare cu Asociația Internațională de Dezvoltare denumit Proiectul de Investiții în Guvernantă, Creștere și Reziliență în Agricultură „AGGRI” cu obiectivul principal de sporire a competitivității, rezilienței, orientării și diversificării de piață a sectorului agricol. Proiectul se află la etapa de definitivare a conceptului, stabilire a principalelor direcții de activitate și aranjamentelor financiare. Astfel, bugetul total este estimat la 55 milioane dolari SUA și urmează a fi acordat la condițiile de împrumut BIRD. În acest context, în luna septembrie a avut loc o misiune a Băncii Mondiale, în care s-au purtat discuții cu părțile interesate despre conceptul Proiectului AGGRI și activitățile propuse. Trebuie de menționat că proiectul propus va avea un impact deosebit de important în condițiile actualei situații economice a sectorului agricol al Republicii Moldova și va contribui la realizarea obiectivelor de dezvoltare durabilă.
- De asemenea, Ministerul cu suportul FAO este în proces de implementare a Proiectului de cooperare tehnică de urgență (TCP) în valoare de 500 000 USD pentru a-i ajuta pe micii

fermieri pentru sezonul de plantare de primăvară oferind semințele necesare și sprijinirea sectorului zootehnic prin livrare de furaje.

- Totodată, se impune necesitatea implementării tehnologiilor digitale moderne atât în administrarea sectorului, îmbunătățirea proceselor de luare a deciziilor politice, dar și în încurajarea și stimularea producătorilor și procesatorilor agricoli prin creșterea rapidă și eficientă a producerii și veniturilor precum și îmbunătățirii procesului decizional. Acest lucru necesită sprijin pentru transformarea digitală a Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare prin instituirea Registrului Fermierilor, care este foarte important pentru Moldova în pregătirea pentru aderarea la UE. Primul pas deja a fost făcut în această direcție prin contractarea PNUD-ului pentru realizarea unui studiu de fezabilitate, fiind punctul de pornire pentru elaborarea Registrului Fermierilor.

IV. RATA DE VALORIFICARE A BUGETULUI ALOCAT PENTRU ANUL 2022 PENTRU FIECARE DOMENIU DE ACTIVITATE

Tabelul nr. 1 Executarea cheltuielilor și ponderea lor pe sectoare 2022

Nr.	Denumire măsură	<i>mii lei</i>	<i>Ponderea cheltuielilor în sector %</i>
Total buget executat pe Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare		2.454.742,54	
Total sector Agricultura		2.213.154,76	
1	Politici și management în domeniul agriculturii și industriei alimentare (5101)	18.741,58	0,85
2	Dezvoltarea durabilă a sectoarelor fitotehnie și horticultură (5102)	472.828,65	21,36
3	Creșterea și sănătatea animalelor (5103)	7.549,91	0,34
4	Dezvoltarea viticulturii și vinificației (5104)	32.657,66	1,48
5	Subvenționarea producătorilor agricoli (5105)	1.681.328,62	75,97
6	Securitate alimentară (5106)	48,34	0,00
7	Conservarea și sporirea fertilității solului (6903)	0,00	0,00
Total sector Educație		142.311,73	
1	Învățământ profesional-tehnic postsecundar (8809)	102.074,66	71,73
2	Învățământ superior (8810)	39.561,49	27,80
3	Servicii generale în educație (8813)	675,58	0,47
Total sector Știința		97.902,47	
1	Pregătirea cadrelor prin postdoctorat (1908)	120,00	0,12
2	Cercetări științifice aplicate în domeniul agriculturii, în direcția strategică „Biotehnologie” (5107)	97.782,47	99,88
Total sector Protecția mediului		1.373,58	
1	Cercetări științifice aplicate în domeniul protecției mediului (7007)	1373,58	100,00

În ceea ce privește proiectele majore finanțate în perioada anului 2022, comunicăm despre: „Proiectul Livada Moldovei” (70092); Proiectul „Agricultura Competitivă” (70103); Proiectul "IFAD VI" (70104); Proiectul „IFAD VII” (70201); Proiectul „Îmbunătățirea capacităților pentru transformarea zonei rurale IFAD VIII” (70276); Proiectul „Modernizarea mașinilor și echipamentelor agricole” (70306) și Proiectul „Suport pentru cooperarea științifică și tehnică” (70086).

V. PROVOCĂRI ȘI CONSTRÂNGERI ÎNTÂMPINATE ÎN REALIZAREA ANGAJAMENTELOR ȘI MĂSURILOR ÎNTREPRINSE

În ceea ce privește provocările și constrângerile întâmpinate în realizarea angajamentelor asumate pentru anul 2022, MAIA comunică despre faptul că, situațiile tensionate din regiune au tergiversat activitatea instituției prin implicarea acesteia în activități suplimentare de importanță majoră ceea ce a condus la neîncadrarea realizării acțiunilor în termenii de timp propuși.

Problema ne promovării în anul 2022 a Hotărârilor de Guvern care vizau aprobarea Programului de dezvoltare a serviciilor de consultanță și extensiune în agricultură din Republica Moldova 2023-2027, Programului de dezvoltare rurală pentru perioada 2023-2025, Programului Național de Dezvoltare a Agriculturii Ecologice, Programele sectoriale în scopul revitalizării sectorului zootehnic, Programului național de dezvoltare a sectorului vitivinicol, Programului național pentru conservarea și utilizarea durabilă a resurselor genetice ale animalelor din Republica Moldova pentru anii 2022-2026, Programului național privind conservarea și utilizarea durabilă a resurselor genetice vegetale pentru alimentație și agricultură pentru anii 2022-2026 în vederea inițierii sistemului național de prezervare (protecție) a agrobiodiversității vegetale se explică prin decizia includerii acestora în Programul aferent implementării Strategiei Naționale de Dezvoltare Agricolă și Rurală 2023-2030.

O altă constrângere vizează sursele financiare insuficiente acordate entității, fapt pentru care o serie de acțiuni necesare impulsiei dezvoltării domeniului au fost transferate pentru anul 2023. Una dintre aceste acțiuni vizează aprobarea Proiectului HG cu privire la modificarea HG nr. 836/2020 pentru aprobarea Regulamentului privind acordarea de plăți directe per cap de animal, fiind suspendat din motivul înrăutățirii situației economice în țară, care a determinat creșterea exagerată a prețurilor la carburanți, furaje și alte inputuri.

În contextul creșterii prețurilor la sursele energetice și embargoului impus de Federația Rusă la importul producției de origine vegetală, Ministerul a elaborat proiectul Regulamentului privind rambursarea accizei la motorină și păcură pentru întreprinderile de procesare a producției vegetale. Această măsură prevedea cca 94 mil lei. Însă din insuficiența mijloacelor financiare (aviz negativ al Ministerului Finanțelor), respectiva acțiune nu a fost realizată.

De asemenea, o constrângere întâmpinată vizează implicarea unor actori publici și sociali a căror activitate este interconectată cu acțiunile setate de MAIA, respectiv tergiversarea acțiunilor ce țin de competența acestora au avut repercusiuni asupra realizării în termen a acțiunilor MAIA. Printre aceste acțiuni se numără: Elaborarea și aprobarea modificărilor la Legea nr. 668/1995 pentru aprobarea Listei unităților ale căror terenuri destinate agriculturii rămân în proprietatea statului, în vederea edificării unui laborator de virusologie modern; Elaborarea și aprobarea proiectului de hotărâre a Guvernului cu privire la aprobarea modificărilor ce se operează în unele hotărâri ale Guvernului și abrogarea HG nr. 384/2003 cu privire la aprobarea efectivului-limită al personalului serviciilor publice create pe lângă Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, în vederea consolidării cadrului instituțional al Serviciului Special pentru Influențe Active asupra condițiilor hidrometeorologice; Elaborarea și aprobarea mecanismului de evaluare a pagubelor la culturile agricole.

VI. PRIORITĂȚI DE POLITICI PLANIFICATE PENTRU ANUL 2023

- Relansarea segmentului de producere a materialului semincer și asigurarea producătorilor agricoli cu material semincer autohton de calitate, adaptat la condițiile climatice, ce ar permite obținerea unor recolte stabile.
- Reorientarea fermierilor spre culturi mai rezistente la condiții de secetă și stimularea agriculturii intensive, cu valoare adăugată sporită.
- Sporirea accentelor pe reabilitarea și extinderea sistemelor de irigare.
- Construcția structurilor de reținere/acumulare a apelor pluviale pentru irigare.
- Extinderea suprafețelor protejate de grindină, prin construcția infrastructurii și deschiderea unor noi puncte rachetare.
- Utilizarea îngrășămintelor organice, în vederea restabilirii calității solului, afectat de utilizarea în exces a fertilizanților.
- Digitalizarea agriculturii - cu beneficii importante în sporirea competitivității și dezvoltării durabile a sectorului, creșterea profitabilității, optimizarea factorilor de producție și îmbunătățirea fluxului de informații printre utilizatori, prin crearea Registrului exploatațiilor agricole.
- Promovarea culturilor energetice și reducerea utilizării fertilizanților sintetici.
- Revitalizarea sectorului zootehnic și sprijinirea acestuia prin perfecționarea politicii de subvenționare, cu accente sporite pe:
 - modernizarea exploatațiilor zootehnice;
 - majorarea șeptelului de animale;
 - sporirea competitivității în fermele zootehnice.
- Desfășurarea acțiunilor de conștientizare a producătorilor agricoli asupra necesității stringente de implementare a bunelor practici agricole, inclusiv prin respectarea asolamentului, utilizarea materialului semincer de calitate, reducerea cheltuielilor de cost a producției, asigurarea exploatațiilor de diferite riscuri de producție, etc.
- Promovarea echipamentelor și inovațiilor pentru lucrări mecanizate, inclusiv a procesului de recoltare, dar și identificarea soluțiilor moderne pentru depozitarea și manipularea post-recoltare a fructelor.
- Asigurarea managementului durabil al resurselor naturale.
- Transpunerea standardelor și cerințelor de calitate, siguranță și control.
- Dezvoltarea serviciilor de educație, cercetări și extensiune în sectorul agroalimentar, inclusiv facilitarea dezvoltării sistemelor informaționale.
- Dezvoltarea și extinderea infrastructurii fizice către și pe teritoriul exploatațiilor agricole (drumuri/căi de acces, surse de energie, apă/canalizare) în vederea eficientizării activității exploatațiilor agricole și creșterea competitivității acestora.
- Facilitarea investițiilor în infrastructura fizică și serviciile rurale.
- Crearea unei baze de date informaționale de date agricole integrate în vederea administrării și monitorizării subvențiilor alocate.
- Implicarea comunității locale în implementarea strategiilor de dezvoltare locală.
- Stimularea tinerilor fermieri prin facilitarea dezvoltării afacerilor în mediul rural.

PRIORITĂȚI SECTOR URGENTE

- Consolidarea cadrului de politici aferent segmentului agroalimentar prin aprobarea unor documente de politici strategice, menite să optimizeze dezvoltarea sectorului, să rezeze dezideratele de pe Agenda guvernării și să revizuiască direcțiile de stimulare financiară din partea statului, prin:
 - Aprobarea Strategiei Naționale de Dezvoltare Agricolă și Rurală (SNDAR) 2023-2030;

- Elaborarea și aprobarea Programului privind implementarea SNDAR 2030;
- Elaborarea și aprobarea Programului privind implementarea Strategiei Securității Alimentare 2023-2030;
- Elaborarea cadrului normativ privind crearea și funcționarea Camerelor Agricole care să faciliteze implementarea politicilor MAIA și crearea conexiunii eficiente dintre Minister, Autoritățile Publice Locale și Producătorii Agricoli.
- Perfecționarea cadrului normativ aferent subvenționării producătorilor agricoli, prin promovarea unui nou concept/paradigme pe acest segment.
- Accente sporite pe ajustarea mecanismului de subvenționare și plăți directe pe cap de animal și redirecționarea acestora per kg lapte/carne.
- Crearea cadrului legal pentru crearea Instituției Publice „Centrul pentru Ameliorarea și Producția Animalelor”.
- Facilitarea obținerii autorizațiilor de mediu pentru folosința specială a apelor/irigarea terenurilor agricole, în condițiile climatice extreme.
- Scutirea de plata accizelor la importul de păcură/combustibil utilizat de întreprinderile de procesare a producției de origine vegetală.
- Penetrarea de noi piețe alternative pentru produsele autohtone, pe fundalul blocajului logistic spre piețele estice.